

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta keskiviikko 10.06.2020 klo 11:00 / HE 64/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia HE 64/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Suomen Omakotiliitto on maamme pientaloasukkaiden ja vapaa-ajan asunnon omistajien valtakunnallinen edunvalvonta- ja palvelujärjestö. **Omakotiliittoon kuuluu 250 vapaaehtoisvoimin toimivaa omakotiyhdistystä ja vapaa-ajan asukkaiden yhdistystä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on 74 000 jäsentä.** Omakotiliitto on maamme 1,1 miljoonan pienkiinteistön omistajan ja 2,7 miljoonan asukkaan asialla. Lisäksi liitto ajaa maamme lähes 500 000 vapaa-ajan asunnon omistajan etua.

Tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettua lakia ja Energiavirastosta annettua lakia.

Euroopan unionin niin sanotun puhtaan energian paketin sisältämä uusi lainsäädäntö tuli voimaan 25 päivänä kesäkuuta 2019. Lainsäädäntöpakettiin sisältyvät sähkön sisämarkkinoita koskeva asetus, Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamista koskeva asetus sekä riskeihin varautumista sähköalalla koskeva asetus. Sähkön sisämarkkinoita koskevaa asetusta sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2020. Riskeihin varautumista sähköalalla koskevan asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on tul- lut nimetä asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen viimeistään 5 päivänä tammikuuta 2020.

Hallituksen esitys sisältää ensimmäisen osan niistä muutoksista, joita puhtaan energian paketin lainsäädännöstä aiheutuu kansalliseen energiamarkkinalainsäädäntöömme. Sähkön sisämarkkinoita koskevaan asetukseen perustuvia seuraamuksia rajattaisiin siten, että asetuksen veloitteiden rikkomisesta tai laiminlyön- nistä olisi mahdollista määrätä seuraamukseksi seuraamusmaksu vain määrättyissä verkkosääntöjen ja suuntaviivojen rikkomiseen liittyvissä tapauksissa. Sähkön sisämarkkinoita koskevan direktiivin nojalla an- nettuihin komission asetuksiin perustuvat seuraamukset kumottaisiin. Energiavirasto nimettäisiin riskeihin varautumista koskevassa asetuksessa tarkoitetuksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa.

Omakotiliitto haluaa tuoda esiin, että hallituksen esityksestä 64 on jätetty pois, ja siirretty myöhemmin käsiteltäväksi aiemmin tänä vuonna lausunnolla olleet sähkönsiirtohintoihin vaikuttavat lakimuutokset.

Omakotiliitto painottaa, että sähkönsiirtohintojen kehitykseen tulee puuttua. Kansalaisia ei ole lainsäädäntötyössä kuultu, ja tilanne on kestävä. Omakotiliitto toteutti helmi-maaliskuun vaihteessa kansalaiskyselyn sähkön siirrosta jäsenkunnassaan. Vastauksia kyselyyn tuli 7599 kappaletta, 235 eri kunnasta. Kyselyn viesti oli selkeä. 92 % kyselyyn vastaajista näkee sähkönsiirtohinnoittelun olevan kohtuutonta. Kansalaiset vaativat verkkoyhtiöiltä kustannustehokkuutta (83 %) ja yhtiöiden tuotot ovat kansalaisten mielestä ylisuuria (77 %). Valvontamallissa käytettävien kustannusten tulee perustua todellisiin investointikustannuksiin (92 %). **Selvityksemme mukaan 92 % jäsenistämme on valmiina allekirjoittamaan kansalaisaloitteen, jos muutosta ei muuten löydy.**

Alkuperäisessä lausunnolla olleessa esitysluonnoksessa lainsäädännön kehittämisen reunaehtoja oli tulkittu ankarammin kuin olisi välttämätöntä. Itä-Suomen yliopiston oikeustieteen tohtori Kaisa Huhdalta tilatessa selvityksessä käy ilmi, että **sähköverkkoyhtiöiden valvontakäytäntöihin voidaan puuttua myös lainsäädännön keinoin asettamalla Energiaviraston toteuttamalle valvonnalle lainsäädännössä reunaehtoja.**

Alkuperäisessä lakiluonnoksessa laiksi sähkömarkkinalain muuttamiseksi (26a§) suunniteltu korotuskatto on (12,5 %) on kohtuuton. Korotuskatto tulee asettaa huomattavasti matalammalle tasolle.

Lakiluonnoksessa laiksi sähkömarkkinalain muuttamisessa on myös hyvää. Verkkoyhtiölle tulee lainsäädännössä asettaa velvollisuus tuottaa siirto- ja jakelupalvelu kustannustehokkaasti (19§) ja jakeluverkkoyhtiön tulee tehdä kehittämissuunnitelma kahden vuoden välein. Kehityssuunnitelmissa otetaan myös käyttöön vaihtoehtoiset, älykkäät tavat, toteuttaa toimitusvarmuus. (52§)

Alkuperäisessä lakiluonnoksessa sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta ei puututa siirtohintojen kehitykseen. Kaisa Huhdan selvityksen mukaan EU-lainsäädäntö tai perustuslaki ei ole esteenä; lainsäätäjä voi määrittellä reunaehtoja verkkoyhtiöiden valvontaan ja näin vaikuttaa lainsäädännön keinoin siirtohintojen kehitykseen.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa tulee puuttua tiukemmin sähkön siirron hinnoitteluun. Mikael Collanin tekemän selvityksen mukaan sähkökäyttäjien (suomalaisten kuluttajien ja yritysten) rahaa siirretään nykyisestä Energiaviraston valvontamallista johtuen sähkönsiirtoyhtiöiden omistajille jo yhdessä vuodessa 480 miljoonaa euroa liikaa ylisuurien tuottojen kautta. Kumulatiivisesti summa kohoaa miljardeiksi. Tälle rahalle yhteiskunnassa olisi muutakin käyttöä.

Valvonnasta annetun lain pykälään 10 (10§) tulee lisätä vaatimukset verkkotoimintaan ja palveluun sidotun pääoman arvostuseriaatteista, niin että se kuvaa verkkoyhtiön todellista pääomarakennetta sekä määräykset siitä, että verkkoyhtiön tuoton määrittämistavan tulee perustua verkkoyhtiön todelliseen tilanteeseen. Tuoton määrittelyssä tulee huomioida sähkön siirron vähäinen riski toimialana. Lisäksi pykälään 10 tulee lisätä vaatimus sisällyttää valvontaan investointien kustannustehokkuus.

Lakiluonnoksessa valvonnasta annetun lain pykälään 14 (14§) on suunniteltu muutos, joka ei hillitse siirtohintojen nousua, vaan siirtää siirtohintojen korotukset pidemmälle aikajaksolle. Lakiluonnoksessa verkkoyhtiöille annetaan mahdollisuus kerätä aiemmin kertyneitä valvontamallissa hyväksytyjä enimmäistuottoja korottamalla sähkön siirron hintoja seuraavan kahdeksan vuoden aikana nykyisen neljän vuoden sijaan. Omakotiliitto vaatii, että suunnitelmasta tulee luopua, jos nykyiselläänkin lainsäädäntö mahdollistaa kiinteistölle kertyvän piilovelan, eli sähkön siirtovelan verkkoyhtiölle, josta kansalainen ei ole edes tietoinen. Tällainen velka tulee olla mahdollisimman lyhytaikainen ja sen täytyy olla sähkön maksajalle näkyvä esimerkiksi laskussa.

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Omakotiliitto ei näe estettä, että Hallituksen esityksen 64 sisältämät laki ja niihin liittyvät pykälämuutokset pykäläin 2, 12, 16 tehdään.

30§

Pykälän 30 osalta Omakotiliitto esittää, että lause ”*Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa*” poistetaan. Asumiseen tarkoitetun tilan rajaaminen tarkastusoikeuden ulkopuolelle mahdollistaa asian selvittämiseen liittyvän merkityksellisen aineiston siirtämisen kotiin, ja näin estää tarkastuksen toteuttamisen täydellisenä.

Laki Energiavirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Omakotiliitto ei näe estettä, että Hallituksen esityksen 64 sisältämät laki ja niihin liittyvät pykälämuutokset pykälään 1 tehdään.

kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Ari Rehnfors
puheenjohtaja

Katja Keränen
talous- ja kehityspäällikkö